

Lóska Lajos

A legek

A Várfook Galéria jubileumi kiállítása

Várfook Galéria,
2021. II. 27-ig

Az egyik elsők között nyílt, napjainkban is működő kortárs kiállítóhely, a Várfook Galéria a múlt esztendőben ünnepelte fennállásának harmincadik évfordulóját. Mivel mással emlékezhetne meg a legméltóbban a Szalóky Károly alapította intézmény erre a szép kerek évfordulóra, mint egy visszatekintő tárlattal?

Az ajtón belépve az előtérben – mintegy felütésként – Czigány Ákosnak kilencven darab idő fakította üres lapoldalból összeszerkesztett, minimal kompozíciója fogadott bennünket. A magyarázó szövegből megtudhattuk, hogy a felhasznált digitális alapanyag forrása a *Darwin Online* internetes archívum volt. A kilencven printen ritmikus ismétlődő üresség a keleti filozófiák tanítását jut-

tatja az eszünkbe, amely szerint az úr egyenlő az abszolútummal: „Az út üres, / de működését abba sose hagyja” – írja Lao-ce.

Az előtért elhagyva, ha balra fordulunk, a főterembe lépünk, az érzetek és érzések birodalmába. Innen elsőként Rozsda Endrének, az Európai Iskola lírai nonfiguratív mesterének egyik főművét, *A kékszakállú herceg várát* (1967-79) kell megemlítenünk. Visszaemlékezéséből tudjuk, hogy miután 1937-ben a Zeneakadémián meghallgatta Bartók Béla *Szonáta két zongorára és ütőhangszerekre* című szerzeményét, rádöbbsent arra, hogy művészete nem elég modern, ezért elhatározta, hogy barátjával, Barta Lajossal Párizsba utazik tanulni, tapasztalatot szerezni.

ORR Máté:
Tükröm, tükröm, 2020,
olaj, akril, vászon,
120x170 cm
Fotó: Berényi Zsuzsa
HUNGART © 2021
↓

A francia fővárosban eltöltött évek alatt stílusa egyre inkább az absztrakció felé közelített, és megfestette első szürrealista képeit. A háború alatt hazatért, 1945 után csatlakozott az Európai Iskolához. Az 1948-as szocreál fordulatot követően az absztrakt kifejezőmódot formalistának deklarálta a hatalom, így elhallgatott, majd 1956-ban visszatért Párizsba. Az 1960-as évektől kezdte festeni színes, apró motívumos, mozaikszerűen komponált munkáit, amelyek közül kiemelkedik a Bartók-opera inspirálta festmény. A kiállítás leglátványosabb műve viszont Ujházi Péternek a főfalán látható, körkörösén örvénylő formákból összeálló, nagy méretű, egyszerre felül- és oldalnézetet is alkalmazó *Szönyeg* (2012) című világbábrázolása. Érdekes felhívni a figyelmet arra a tényre, hogy a téma és annak szimbolikája hosszú ideje foglalkoztatta az alkotót. Az 1986-ban készült *Világszönyeg-részletén* egy felülnézetből láttatott, fekete űrben lebegő, képzeletbeli város látható, a szintén sötét koloritú *Életszönyeg-részleten* (1988) pedig apró cellákban sok-sok tárgy és figura zsúfolódik össze.

Itt, a fő teremben találkozhatunk Szirtes János mozgalmas, gesztusokból összeálló, színes kompozíciójával is (*Szobakép I., Önismeret*, 1986), Aaototh Franyo vörös korszakának tipikus, anatómiai ábrákra emlékeztető vásznával, a *Szívügyekkel* (2003), illetve Keserü Károly színes pontocskákkal festett, a pointillizmust és a minimált ötvöző alkotásával (*Cím nélkül*, 2016). A felsorolt munkák társágában látható még Françoise Gilot oldott geometrikus vászna (*Gordiuszi csomó V.*, 2008), El Kazovszkij mitikus karácsonyfája, amelynek ágain kilenc hegyes fejű farkas ül (*Kilenc farkas a karácsonyfán*, 1992), valamint Mulasics László egyszerre archaizáló és geometrikus *Riasztó erődje* (1989). A kvalitásos, zömmel nonfiguratív mezőny artisztikumát egyedül Kazi Roland dobogón szteppelő cipőinek kopogó hangja oldja (*Kicsiny falum I.*, 2016).

Kiállítási enteriőr
 UJHÁZI Péter,
 SZIRTES János,
 AATOTH Franyó és
 KAZI Roland műveivel
 Fotó Berényi Zsuzsa
 ←

ROZSDA Endre:
 A kékszakállú
 herceg vára,
 1965-79,
 olaj, vászon,
 130×162 cm
 HUNGART © 2021
 ←

EL KAZOVSKIJ:
 Kilenc farkas
 a karácsonyfán, 1992,
 olaj, farost, 80×60 cm
 HUNGART © 2021
 ←

Françoise GILOT:
 Gordiuszi csomó V.,
 2008, olaj, vászon,
 73×92 cm
 HUNGART © 2021
 ↓

A bejárati ajtóval szemben lévő kisebb helyiségben figurális munkák sorakoznak. A kollekciónak a méretével kiemelkedik Gilot emblémajellegű, feltekerhető, „lebegő” vászna, a *Felszálló fénix* (1985). Nem messze tőle Martin C. Herbst polírozott acélgömbre festett groteszk gömbfeje látszik. Szotyory László a mozi, a nagy repülők és a frivol kis nőcskéék mellett mindig is vonzódott a titokzatos, egzotikus tájakhoz. Ez utóbbi témakörbe tartozik az impresszionista koloritú *Út a dzsungelbe II.* (2010) című műve. Herman Levente korábbi, ipari tájakkal, sivár panelokkal, autóroncokkal operáló valóságábrázolásaitól az utóbbi időben áttért egy harmonikusabb, természetközelibb kifejezőmódra, ahogy azt a *Nulladik kilométer* (2020) című vászna mutatja. Várady Róbert figurális festészete egyszerre látványalapú és intellektuális, és ahogy erre több képtémája, műcíme is utal, mindig is vonzódott a filozófiához. *Heidegger a lét vizéből merít* (2014) című vászna is e tárgykörhöz sorolható. A képen egy, a kezében vödört

tartó, patak partján álló öltönyös, nyakkendőös úriembert látunk. A témát ugyan a neves filozófus fotója ihlette, amit Várady jelentősen átformált, zsánerképpé alakított, ezáltal mondandója inkább talányos és humoros, mintsem filozofikus, a létre kérdező, ezért messze áll Heidegger egyik kulcsművében, *A műalkotás eredete* című tanulmányában leírt magvas kijelentéstől: „A műben nemcsak valami igaz, hanem benne az igazság működik.” Pedig ez az igazságkeresés nagyon aktuális lehetne poszthumán korunkban...

Az etikától, a filozófiától visszatérve a képzőművészethez, konkrétan két fiatal festő munkájához: Orr Máté *Tükröm, tükröm* című opusza Velázquez *Vénusz tükörrel* című híres vásznának parafrázisa. A nagy spanyol piktor műve hátaakt, ám Vénusz arca egy puttó fogta tükörben mégis látható. Az ilyen megoldások hosszú, Németalföldről induló történetére csak utalni tudok, azt viszont meg kell jegyezni, Velázquez egy másik, az *Udvarhölgyek* című, sokat elemzett képén is fontos szerepet játszik e rekvizitum. Orr Máté átiratán is jelen van a hátaaktal szemben egy nyúl tartotta tükör, ám abban semmi nem látszik. A nyúlról, amely itt lehet a termékenység szimbóluma is, csak annyit, hogy megjelenítése igen közkedvelt a modern művészek körében Joseph Beuytól Jeff Koonsig. Nemes Anna vásznának a transzparens emberi alak a tárgya (*Figura*, 2015), Korniss Péter igen kifejező *Anyá és bubája* (1973) című fotója pedig ugyancsak értékes darabja a kollekciónak.

Sajnos számos képzőművészt kell említetlenül hagynom feLugossy Lászlótól Györffy Lászlóig, ennek ellenére remélem, hogy az érintett művekkel is érzékeltetni tudtam, hogy gazdag, izgalmas anyaggal találkozhattunk a Várfok Galériában. Befejezésül fontosnak tartom megjegyezni, hogy a kiállítás látogatható volt, ami a művészetet szerető érdeklődő számára külön örömet jelent manapság, a számítógép képernyőjén megtekinthető online tárlatok ugyanis, bár nagyon informatívak, nem tudják igazán visszaadni az alkotások közvetlen élményét, auráját.

